

Muntterinkankaan tuulivoimahanke, Pielavesi ja Keitele

LIITE 1: YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNON HUOMIOON OTTAMINEN

Yhteysviranomaisen lausunnon keskeiset pääkohdat sekä niiden huomioon ottaminen YVA-menettelyssä.

Yhteysviranomaisen lausunto		Lausunnon huomioon ottaminen	
Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot			
Tuulivoimapuistolle tutkitaan kahta erillistä toteutamisvaihtoehtoa sekä ns. nollavaihtoehtoa, eli hankkeen toteuttamatta jättämistä. Sähkönsiirrolle on kuitenkin tarkoitus tutkia vain yhtä vaihtoehtoa. Arviointiselostuksesta tulisi käydä ilmi, miksi tällaiseen ratkaisuun on päädytty.		Sähkönsiirron osalta ei ole arvioitu nollavaihtoehtoa, koska sähkönsiirto on tuulivoimahankkeen liitännäishanke, ja tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää sähkönsiirron rakentamista. Verkon haltija on osoittanut sähkönsiirrolle YVA-selostuksessa esitetyn liittymispisteen. Vaihtoehtoisia sähkönsiirtoreittejä tälle ei ole vertailtu, koska esitetyn sähkönsiirtoreitin vaikutukset on todettu vähäisiksi ja muita mahdollisia vaihtoehtoisia sähkönsiirtoratkaisuja puiston verkkoon liittämiseksi ei ole tunnistettu verkkoyhtiöiden kanssa käytyjen keskustelujen aikana.	
Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat			
- Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat on koottu arviointiohjelman lukuun 7 (s. 51/135). Hankkeen kokoluokka ylittää maakuntakaavan 2040 luonnoksessa esitetyn seudullisuuden (7 voimalaa) rajan, joten hankkeen tulee olla maakuntakaavan mukainen. Tämä tulee lisätä arviointiselostukseen. - Lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu sähkönsiirtolinjan yhteystarvemerkinä, joka kulkee hankealueen läpi. Tämä tulee huomioida hankealueen suunnittelussa ja mahdollisesti myös voimaloiden sijoittelussa. - Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointisuunnitelmassa on tunnistettu hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset. Mikäli vaikutusten arvioinnissa tulee ilmi sellaisia seikkoja, jotka voivat osaltaan aiheuttaa uuden luvan tai päätöksen tarpeen, tulee tällaiset luvat ja päätökset täydentää arviointiselostukseen.		- Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 lisätty YVA-selostuksen luvun 5 taulukkoon 5.1. - Merkinnällä osoitetaan uusia sähkönsiirtolinjojen pitkän aikavälin yhteystarpeita, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta, minkä vuoksi merkintää ei ole erityisesti huomioitu voimalasijoittelussa. Pohjois-Savon liiton kanssa käydyissä keskusteluissa liitto on lausunut, että kyseistä sähkönsiirtolinjan yhteystarvemerkinä ei ole tarpeen huomioida tuulivoimaloiden sijoitussuunnittelussa. - Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä niihin rinnastettavat päätökset, sekä mahdollisesti tarvittavat luvat on luetteloitu luvun 5 taulukoissa 5.1 ja 5.2. Taulukoita on täydennetty YVA-menettelyn edetessä sekä hankkeen edellyttämien että mahdollisesti tarvittavien lupien osalta.	
Ympäristön nykytila, arvioitavat ympäristövaikutukset ja menetelmät			
Vaikutukset luontoon			
Suden osalta yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota Luke:n lausuntoon, jossa huomautetaan, että hankealue sijoittuu Rytkyn susilauman reviirin lounaisosaan. Luke tuo myös esille, että arviointiohjelmassa todetaan reviirin statuksen olevan epävarma pari. Status on kuitenkin Luken tietojen perusteella vuonna 2021 ollut varma pari. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa on ko. tiedon pohjalta ainakin esitettävä jonkinlainen		Vaikutusarviointinnissa tarkastellaan uusimman reviiritulkinnan mukaista susireviirin rajausta ja reviirin statusta. Asiantuntija-arviona on laadittu vaikutusarviointi hankealuetta lähimmän susireviirin olosuhteisiin ja reviirinkäytön edellytyksiin luvussa 14.4.2. Muntterinkankaan hankealue ei sijoitu määritellylle susireviirille. Lähin susireviiri on Rytkyn reviiri, joka sijoittuu hankealueesta koilliseen, valtaosin	

Yhteysviranomaisen lausunto	Lausunnon huomioon ottaminen
<i>asiantuntijapäätöksen perustuva arvio hankkeen vaikutuksista ko. reviirialueen käyttöön.</i> Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota, siihen ettei arviointiohjelman kappaleessa 9, arvioitavat ympäristövaikutukset (s. 100/135) ole esitetty tehtäväksi arviointia myös riistalajien suhteen. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan myös vaikutuksia yleisimpien riistalajien suhteen on syytä sisällyttää vaikutusten arviointiin osaksi arviointiselostusta.	Pielavesi-järven pohjois- ja itäpuolelle, Kiuruveden eteläosiin ja Pielaveden pohjoisosiin. YVA-selostuksen yhteydessä on laadittu riistavaikutusten sekä virkistyskäyttövaikutusten pohjaksi metsästyseurojen haastattelu. Tämän sekä hankealueelle toteutetuista luotoselvityksistä saatujen havaintojen perusteella on laadittu vaikutusarviointi riistalajistolle ja sitä kautta metsästyksen järjestelyille. Tulokset on esitetty luvuissa 14.4.1 ja 16.1.6.
Vaikutukset pienvesiin ja vesistöihin	
- Arviointiohjelman mukaan hankealueelle sekä voimajohtoreille sijoittuu useita pienempiä virtavesistöjä. Nämä kohteet ja niitä koskevat vaikutustenarvioinnit on tarpeen tuoda esille arviointiselostuksessa. Selostuksessa on mahdollisuuksien mukaan arvioitava myös mahdollisten vesilain mukaisten lupien tarpeellisuutta kunkin kohteen osalta. - Hankkeen suunniteltu sähkönsiirto sijoittuu lähelle pohjavesialuetta. Yhteysviranomaisen katsoo, että sähkönsiirron osalta tulisi selvittää myös mahdolliset vaikutukset pohjaveteen. Erityisesti Viinikkalan pohjavesialueella sijaitsevaan Keiteleeseen kunnan vesilaitoksen Viinikkalan pohjavedenottamoon. - Yhteysviranomaisen huomauttaa, että hankealueen läheisyyteen sijoittuu ennallistettuja pienvesikohteita (lähteitä, kosteikkoja ym.) jotka tulee huomioida vaikutusten arvioinnissa. Hanke ei saa vaikuttaa näiden kohteiden tilaan.	- Hankealueen ja sen lähialueen virtavesien olosuhteita on tarkasteltu alueelle laadittujen luontoselvitysten (mm. luontotyyppiselvitykset, pesimälinnustaselvitykset, liito-orava ja viitasammakkoselvitykset) yhteydessä. Virtavesien luonnontilan ja niiden lähiympäristön olosuhteiden perusteella on myös tarkasteltu tarvittavia suojavyöhykkeitä ja pienvesien hydrologisten olosuhteiden säilymistä suhteessa suunniteluun voimala- ja huoltotierakentamiseen. Vesilain mukainen lupatarve on esitetty pinta-vesivaikutusten arvioinnissa. - Pohjavesialueet on huomioitu vaikutusten arvioinnissa. - Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksissä on tarkasteltu lähteiden olosuhteita ja sijaintia suhteessa hankealueeseen ja sen voimajohtoreittiin. Tiedossa olevat ennallistetut lähde- ja pienvesikohteet, kuten myös kartoitetut luonnontilaiset kohteet on huomioitu ja hanke ei vaikuta näiden kohteiden tilaan.
Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön	
- Maisemavaikutusten arvioinnissa on tarpeen huomioida hankealueen sijoittuminen Pielavesi–Nilakka–Vuonamonlahti -vesialueiden väliselle kannakselle. Tämä seikka voi lisätä voimaloiden näkyvyyttä ja siten myös maisemavaikutusten merkittävyyttä. Asia tarpeen on syytä tiedostaa arvioinnissa ja huomioida mm. valokuvasovitteiden paikkoja valitessa. - Arviotaessa vaikutuksia kulttuuriympäristöön tulee huomioida, että arkeologinen kulttuuriperintö on osa kulttuuriympäristöä. Arviointiohjelman kuvassa 8.4 (s. 63/135) puhutaan maisema ja kulttuuriympäristöistä ja kappaleessa 8.5 muinaisjäännöksistä. Muinaisjäännösten sijaan otsikoinneissa sekä tekstisisälössä on syytä käyttää laajempaa käsitettä arkeologinen kulttuuriperintö, koska se kattaa	- Maisemavaikutusten arviointiin tehtyjä havainnekuvia on otettu hanketta ympäröiviltä vesialueilta eri puolilta ja eri etäisyyksiltä. - YVA-selostuksen luvun 9 otsikointia ja tekstisisältöä on muutettu kattamaan muinaisjäännösten sijaan koko arkeologinen kulttuuriperintö.

Yhteysviranomaisen lausunto	Lausunnon huomioon ottaminen
<i>muinaisjäännösten lisäksi myös sellaiset rakenteet ja paikat, joita ei lueta muinaismuistolain tarkoittamiin kiinteisiin muinaisjäännöksiin, mutta joiden säilyttämistä pidetään perusteltuna niiden historiallisen merkityksen ja kulttuuriperintöarvojen vuoksi (ns. muut kulttuuriperintökohteet).</i> Arviointiohjelmassa ei esitellä paikallisesti merkittäviä rakennussuojelukohteita, joita on osoitettu muun muassa Nilakan ja Koutajärven rantaosayleiskaavaan. Arviointiohjelmassa olisi syytä esitellä suunnittelualueen läheisyydessä tehdyt rakennusinventoinnit.	Maisemavaikutusten arvioinnissa luvussa 8 on esitetty voimaloiden lähialueelle alle seitsemän kilometrin etäisyydelle voimaloista sijaitsevat paikallisesti arvokkaat kohteet ja alueet.
Melu-, infraääni- ja välkevaikutukset	
Infraäänit - Mielipiteissä nostettiin esille huoli tuulivoimaloiden aiheuttamien ns. infraäänien vaikutuksista asumisterveyteen ja -viihtyvyyteen. Infraäänivaikutuksia on selvitetty muun muassa Vaasan yliopiston tutkimuksessa 2020: "Tuulivoiman melu ja sen vaikutukset" ja THL:n tutkimuksessa "Tuulivoimaloiden ääni, sen fysiologiset vaikutukset, häiritsevyys ja yhteys sairauksiin" 2018–2020. Huolenaiheesta johtuen on kohtuullista, että arviointiselostuksessa hankkeesta vastaava ainakin yleisellä tasolla avaa tuulivoimaloiden infraäänivaikutuksia ja niiden mahdollista merkittävyyttä. Suojaetäisyys tuulivoimaloille - Valtioneuvoston antaman asetuksen mukaan tuulivoimalan ulkomelutaso saa olla melulle altistuvalla alueella päivisin enintään 45 desibeliä ja öisin 40 desibeliä. Ohjearvo näyttää tutkimusten mukaan perustellulta myös suurille voimaloille. Tietyn kilometrimäärän sijaan etäisyys tulisi määrittää melutason mukaan tapauskohtaisesti.	- Tuulivoimaloiden aiheuttamia infraäänivaikutuksia on käsitelty YVA-selostuksen luvussa 16.1.6.1. - Voimalat tullaan sijoittamaan siten, ettei melu ylitä 40 desibelin rajaa lähimpien asuin- ja loma-ajan rakennusten alueella. Vaikutuksia äänimaisemaan on käsitelty YVA-selostuksen luvussa 16.2.
Vaikutukset liikenteeseen	
Hankkeen aikana tulee laatia kuljetus selvitys, josta käy ilmi alueen liikennöintiin käytettävälle maantieverkolle tehtävät parannus- ja muutostarpeet sekä toiminnan aiheuttamat liikennemäärät ja liikennöintiin käytettävä kalusto. Kuljetus selvitys tulee laatia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta valittavien kuljetusreittien ja niihin mahdollisesti kohdistuvien parantamis-/muutostöiden osalta vaikutukset (melu, pöly, ympäristö jne.) voidaan arvioida aikaisessa vaiheessa.	Hanketoimija laatii kuljetusreittiselvityksen hankkeen jatkosuunnittelun aikana. Se, mistä satamasta tuulivoimalat tullaan tuomaan, riippuu muun muassa valittavasta voimalatoimittajasta ja tämä selviää vasta hankkeen jatkosuunnittelussa. Alustavia kuljetusreittejä on esitetty luvussa 17.4.1.

Yhteysviranomaisen lausunto	Lausunnon huomioon ottaminen
Yhteisvaikutusten arviointi	
Yhteisvaikutusten arviointia koskeva osio jää ohjelmassa varsin pintapuoliseksi. Tämä johtuu nähtävästi siitä, ettei hankkeella ainakaan tässä vaiheessa ole tunnistettu olevan merkittäviä yhteisvaikutuksia etäisyyksistä johtuen. Tuulivoimarakentamisen vilkkaudesta johtuen taulukon 6.1 tiedot (muut tuulivoimahankkeet 30 km säteellä) tiedot on syytä tarkistaa ja päivittää selostuksen laadintavaiheessa. Pitkistä etäisyyksistä huolimatta arviointiselostuksessa hankkeiden yhteisvaikutuksia muiden tuulivoima- ja sähkönsiirtohankkeiden kanssa on kuvattava ainakin yleisellä tasolla. Myös lausuntopalaute puoltaa huolellista yhteisvaikutusten arviointia.	Taulukko 21.1 muista tuulivoimapuistoista ja -hankkeista alle 30 etäisyydellä on päivitetty YVA-selostukseen. Yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa on käsitelty YVA-selostuksen luvussa 21.
Yhteysviranomaisen johtopäätökset arviointiohjelman laajuudesta ja tarkkuudesta sekä selvitysten yhteensovittamisesta muissa laeissa edellytettujen selvitysten kanssa	
Arviointiohjelmassa esitetyn lisäksi arviointiselostusta ja siihen liittyviä selvityksiä laadittaessa tulee huomioida seuraavat yhteysviranomaisen esiin tuomat asiat: - Arviointiselostuksessa on oltava ehdotus toimiksi, joilla vältetään, ehkäistään, rajoitetaan tai poistetaan tunnistettuja merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Arviointiselostuksessa tulee esittää riittävän yksityiskohtainen ehdotus seurannan kohteista ja menetelmistä. Vaikutusten seurannassa tulee ottaa huomioon niin ihmisiin kuin luontoon kohdistuvat vaikutukset. - Arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös muut lausunnossa mainitut kuin tähän johtopäätös osaan nostetut täydennystarpeet. - Seurantaryhmän olemassaoloa tulee hyödyntää hankkeen seuraavissa vaiheissa. - Arviointisuunnitelmaa koskevissa mielipiteistä käy ilmi, että useat lähialueen ihmiset ovat huolissaan hankkeen suorista tai välillisistä vaikutuksista omaan elinympäristöönsä. Tämän yhteysviranomaisen lausunnon lisäksi hankkeesta vastaavan tulee tutustua kaikkiin YVA-ohjelmasta annettuihin mielipiteisiin ja varmistaa, että niissä esitettyihin huolenaiheisiin (so. hankkeen merkittäviin vaikutuksiin) kiinnitetään riittävästi huomiota YVA-selostusta laadittaessa. - Arviointiselostuksessa on esitettävä YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:n mukaan selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointisuunnitelmasta on otettu huomioon. Arviointiselostuksessa on oltava yhteenveto valtioneuvoston asetuksen (277/2017) 4 §:n mukaisesti.	- YVA-prosessissa jokaisen aihealueen vaikutusarvioinnissa on tarkasteltu myös potentiaalisia ja tarpeellisia lievennystoimenpiteitä, mikäli vaikutusarvioinnin johtopäätös sellaista edellyttää. - Muut lausunnossa esiin nostetut täydennystarpeet on huomioitu tarvittavilta osin. - Seurantaryhmä on kokoontunut toisen kerran hankkeen YVA-selostusvaiheessa 4.9.2023. - YVA-ohjelmasta annetut mielipiteet on huomioitu YVA-selostusta laadittaessa. - Yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antaman lausunnon huomioiminen on esitetty tässä liitteessä (Liite 1). Yhteenvedo hankkeesta ja laadituista ympäristövaikutusten arvioinneista on esitetty YVA-selostuksen alussa (Tiivistelmä, s. i–xviii).